

~~A~~ Y Kuznetsov Naomii castrăm de dăruire mamei pentru o neputință să hrănim de peozi la care obținem zădărnici, din

Анри Маси има наклоност да суди и осуђује. Једна збирка његових огледа зове се Jugements. И друге његове књиге су помало то. Треба ^{признати} да аутор суђења и осуђења води и обавља са много докумената и са исправно сређеном полемиком. Књига Масија о којој је овде реч, није француски сређена, ни француски доследно и логично вођена, израђена. Она није то по парадоксу! баш зато што је Маси француз. Маси француски проникљиво види зло, види проблеме свих категорија, са француском храброшћу дедуцира закључке, чита у тим закључцима неминовне ужасе и уништења, и не може да је миран као човек, ни сређен као писац. У европској

писац. У пропасти Запада види он пропаст Француске, његове земље, и једне културе која има вредност неоцењиву. Слутње га кидају савршеним мукама, бол је дубок и Маси је често Француз и човек кад би смео бити само судија и мислилац. Сабрао је Маси и у овом случају много докумената, правих докумената, и намерио у проблеме сву своју интелигенцију, али није био у положају да суди са довољно правде и мира јер је судио скоро искључиво оно што негови и чега се боји. Западу нема писаца скоро ништа да замери, а Исток баш никако не трпи, не воли не само Исток као идеју и програме него ни Исток као човека. Ово последње је покушао на два места да поправи и порече. Пун слутња аутор и сувише сурово напада све европске мислиоце и писце који се заносе оријенталним идејама, и пропагују их. Још суровије удара по тим идејама. Умовања Истока одбацује на свима линијама, у свима манифестацијама. Нигде трага о каквој компромисионој могућности западног са источним. Тамо све не ваља, на Западу све ваља и може бити речи само о томе како да се одбрани позитивно од негативног, хумано од монструозног, жртва од разјапане чељусти.

Прегледа писац понегде, понеком речју, али реч та се изгуби одмах у звоњењу на узбуну које никако не престаје у души писца, у слутњама писца. Трепери у Масиу, и кроз његово перо једно велико бојање, од којег, данас знамо, није се убојао ни Маси, ни толики други. Страшило Масиа данас је јасно: не вере, не културе, не менталитета, не режими, него политички раст и дизање Истока. Стога је писац сваки час потпуно заборављао на главни свој задатак: да брани Запад, него је с краја на крај своје расправе само критиковао, осуђивао и страховао и слутио. У себи, сигурно не један ред прошапутао: шта вреди онда да се Исток од Рајне па до Јапана прими католичанство и идеологију Запада, шта вреди то кад политички раст Азије...

Ипак, морао је исправни Маси да замери нешто и Западу. Али те замарке су замерене Западу као Европи, дакле су истовремено замарке целој Европи, и онда, наравно, Руси Немци и Руси не спадају у Исток, него у Европу. Немци су криви и опасност су, од Реформације и Лутера до Шпенглера и Кајзерлинга, криви су, са Западом, као Германско-латинштина, а са Истоком као славено-германштина. Криви су и опасни, наравно, и Руси. Јапан није крив али Јапана се Маси боји. Пун је злих и кобних слутњи. Први православца Фотије крив је за Асину. Интелектуални славенски тип је наставак хиндуског типа. Толстој је крив за Кину Син Јат Сина, а немачка Реформација личи на Син Јат Сина лично, који је изашао из протестантских университета, и пример је "шта чини од Кинеца западна култура која није католичка".

Далеки исток није крив, још није крив, али Далеког истока се Маси боји, гледа га, види га интелектом, и слути. Мора се признати јасно и документовано слути. Маси, треба подвући, никада није апсурдан, иако каже и тврди смеле ствари у смелим комбинацијама. За све има аргумент, и добру француску главу. Ипак, давно нисмо видели добру француску главу тако нервозну, добар француски текст, праву књижевност, тако скидан наводима туђих мисли и интерпретацијом тих текстова без узимања у обзир одакле су вађени кад су писани, да ли дотични аутори нису у међувремену сами изменили своја мишљења и поправили своја твђења. Маси на пример, све те текстове интерпретује чисто с обзиром на угрожени Запад, а све што је ко казао о Азији интерпретује тако као да је Азија увек значила то што значи данас, и што значи њему, Анри Масиу. На пример врло су различне ствари у смислу историјском и национално

психолошком: момент кад су руски славјанофили, око половине 19-ог века, окренули се Азији, и кад се данашњи Совјети окрећу Азији. Или други пример, да кажемо: Фихте, пишући у своје доба о Азији ~~као~~ у смислу на који смо сви без разлике били навикнути, да је Азија "колевка вера и цивилизација", није могао имати у виду да је Азија треба сад да буде баш обротно од онога, треба да значи гроб цивилизација. ~~Како у овему~~ Само велика узбуђеност може извинити Масиа кад од најбољих и најоригиналнијих духова Истока тражи да о европском Западу не смеју друкчије мислити но што тај Запад мисли, док Запад сме мислити о Истоку што год хоће. Уза ту узбуђеност треба још додати и егземпларно непознавање Русије и руског духа, од стране Француза. Маси, који тако добро и тачно слуги могао је бар слугити да неће бити згодно да он буквално тумачи текст Чаадајева, ~~као та~~ ~~неће~~ од свога народа и земље, и као чисту фасцинацију Западом. Не само Русија, него и дањи Исток учио је од Запада много, али се није њиме фасцинирао. Достојевски је студирао романе француске и немачке, али је, знамо, писао романе чисто чисто и пречисто руске, а о Западу је мислио бар толико рђаво колико Маси о Истоку. Петар Велики — знаће то добро и Маси — казао је да ће од Запада узети што му треба и онда ~~не~~ Западу окренути леђа.

Пажње су вредне у књизи Масиа упоредне критичке синтезе идеја Запада и Истока. Маси ~~види~~ јасно ~~и тачно~~ ~~ход~~ ~~тих~~ идеја и функције њихове, нарочито у области филозофије и религије. ~~А неке~~ идеје, треба посматрати у појединим људма, или у класама, ~~ако~~ Маси писац, располаже ~~још~~ даром психолога, и даром Француза за конкретан и прецизан израз. Тако је одлично психолошки оцењено и одлично речено: да је Рус човек "који се троши у празном". Наравно, искуство Масиа о руском човеку води се ~~из по молућству из~~ књига руских "западњака", Чаадајева, Херцена, затим из књига де Местра и де Вогијеа, и најзад из књига Достојевског и Горког. Није рђаво црпсти психолошке и друштвене информације из књига. ~~У књигама~~ У добрим књигама лежи суштина, сва истина. Али ~~у том~~ је уједно и опасност од таквог информисања, кад онај који се информисе добије у шаке много суштине, чисте отрове, рецимо, а стоји ту са предрасудом, са несимпатијом, са страхом, са кобном слутњом. ~~Но~~ ~~равно~~ да Маси има и самоопсервацију, и да се местимично исправља и ~~о друге~~ стране осветљује што је казао и тврдио. Али, некако срачунато, ту ~~другу~~ страну осветљује увек накнадно. Првом светлосту осветљава прву страну. Нису стога од великог ефекта овакве његове изјаве: "речма опасност од Истока не подижем парницу Истоку уопште, не мислим на неотклопљиве антагонизме раса, него само оптужујем заблуде филозофске, моралне, социалне, и сумњиви идеализам". Али пре те изјаве, и после ње, осећа читалац, да Масиа муче баш раса и човек, а кроз човека, кроз расни колектив визија политичке моћи Истока, страх да ће политичка превласт донети нове оцене свих вредности и западних уз оне источне. Страх пред таквим слутњама нагони Масиа да нам црта грожење ~~пред~~ најездом варвара, али, искрено и поштено, и врсту љубоморне туге ~~од~~ због свежих снага. Врло лојалан понекад, усред својих тешких слутњи Маси нам набраја ~~не~~ текстова из најбољих француских пера о томе: да је опасност више мо осредња, јер се у

7. Од те тачке даље, Маси не види више Русију и бише-
визам као главно, види страшни реп апокалиптичке аждаје Истока, види Јапан. Шта
су сада текстови евразијских Руса у Паризу и у Москви, шта и текстови Веданте,
према конференцији Паназијатске лиге, §926-те, у Нагасакију, и према текстовима
Окакура. Тога господина Окакура — ми бисмо рекли да Маси не наводи до-
вољно. То је писац дела Буђење Јапана, Идеали Истока и чудне и у Европи прослав-
љене Књиге о чају. Окакура одлично мисли и пише, нема сумње даровит један Јапа-
нац, који има обичај да за све што каже гарантује Јапаном. У Књизи о чају, у по-
глављу Таоизам и зенизам, има једна ванредна његова реч о вредности превода у
књижевности: "...превод је као наличје броката, сви су конци ту, али није ту
тананост боја и цртежа." Ми бисмо рекли да је и ту гарантовао Јапаном, чију по-
езију, тврде зналци, нико не уме превести како треба. А са политиком и зебљама
Масиа има ово свад наведено у ове везе утолико, што се нама чини да реч о бројату
броката може служити као јапански одговор на тумачења Масиа о источних мудрих
књига и других мудрости: о разним источним мудростима, не само јапанским, него
руским, православним: све је ту, али све је друкчије. Међутим, у овој књизи Ма-
сиа како смо већ рекли, није главно оно што хоће да изгледа главно: мудрост фило-
зофска и религиозна, него је главно политичка видовитост о Масиа. Јапан
види Маси тачно онако како га приказује Окакура у Буђењу Јапана. Охоли, острв-
ски усамљени Јапан, који је сачувао нагоне и традиције; затим слободни, национал-
ни и културни Јапан, који стоји суочен са целим светом, и који је "враatio срце
целој Азији", како вели песник Тагоре. Тај и такав Јапан није заиста послед-
њи у реду свега онога што је, са разних Истока, инспирисало књигу Масиа. Ова
ви, Слушате
и за Масија
и страх су ту, немир је ту, али оно очигледно невољење које Маси има за Руси-
ју није ту. Јапан је даљи у рату и у миру. Затим, вера у Јапану није право-
славље, дакле хришћанство, а не лима не католичанство. Филозофија Јапана, која
је сва религиозна, не може се не свидети човеку религиозног духа какав је Маси.
Маси дакле покушава једну осећа надахнуће да покуша једну синтезу Запада у
Европи и Истока — оног далеког. Религије и Филозофије Запада и Истока
не искључују се сасвим, пошто једне и друге теже ојачању религиозног
духа у свету, и уједињењу човечанства". То је једна лепа медитација Масиа на
маргини његових немира и слутњи. А ти немири, виде преко медитације, да се по-
литичка власт Истока и Запада само искључују апсолутно искључују. И зато
Одбрана запада није књига која о синтези западних и источних религија
није књига која има на је писана, због идеја Окакуриних. Окакура

најме није могао да нађе никаквих додира између Јапана и Европе и њеног Запада
пада, ^{по својој} од политичких метода и устројства војске, до најфинијих области укуса
и мистичких осећања. Он тврди да је симетрија тако цењена у Европи, досадна
Јапанцима од артистичког укуса. ^{на пример,} ^{највише} Прича како у Јапану ^{највише} не једе и меша чај
са ^{се} увек ^{се} новим, свежим, дивно белим штапићима, и са иронијом се сећа старог по-
родичног сребра на ^{у Европи} Западу ^{у Европи} Европе, док пију чај, морају се сећати свих мртваца
који су се тим кашикама служили.

[illegible]

напомена:

А каква је била? Безмало једна у Европи, и, вели Маси, најјачи спиритуални и политички фактор. Дакле; спиритуални и политички напоредо. "Оно што Европа треба, то су свеци, они велики свеци какве је имао Средњи век у тешке и мрачне дане хришћанства, свеци који су аскетством и политичком гениалношћу знали триумфовати над свим и свима, па и над самим папама". Дакле; аскетство и политичка гениалност, додуше, имали смо и ми Срби, у Средњем веку, једног таквог свеца који је сједињавао аскетство и политичку гениалност, и ваљао нареду и себи. Само ми данашњи људи, иако знамо Средњи век као историју, не разумемо људе Средњег века, и незнамо да ли им је, и папама и свецима, за политичке триумфе требала и спиритуалност и аскетство, или им је довољна била политичка гениалност, на свим оним што прати политичку гениалност, а није из категорије спирита и аскезе.

Али било како било у Средњем веку, треба забележити да су у дане наших генерација слично мислили о ужасима политичких судара, и о спиритуалној тишини у човечјем животу, и Маси и Окакура. Маси, пун слутњи и ~~страха~~ за духовна добра Европе, вуче Запад код окриље цркве: "јер је она Истина, и у њој су речи Живота које могу све народе излечити". Окакура, у својој чудној књизи Онају, коју је Маси мислио да не треба узимати у обзир и цитирати, горко се каје због победе Јапана над Русијом. "Европа је презирала Јапан док се бавио суптилним уметностима, а сматра га цивилизованим откад је извршио покоље на манџурским бојиштима"....

Данас Запад и Исток су у ватри и ратном сатирању, а Маси и Окакура, ако су још живи, питају се: ко ће бити јачи.
коме се ви татаман,